

Gazdag szegények

HERNÁDSZENTANDRÁSI KITÖRÉS
Mesébe illő fordulattal, saját hajuknál fogva húzták ki magukat a halmozottan hátrányos helyzetű települések mocsarából az európai híru falufejlesztési modellé vált, alig 445 lelkes borsodi település lakói.

Biokertész munkában. Jelentősen bővülhet a megművelt terület

Jubileumi Republik-koncerttel frenetikus buliba torkolt az ez év nyári Hernád Fesztivál Hernádszentandrás. De mégsem ez a – középkori lovagi tornával, Kopár Band roma zenével, kispályás focikupával színesített – multság volt a falu idei legnagyobb sikere, hanem hogy bekerült az Európai Befektetési Bank társadalmi innovációk számára kiírt pályázatának milánói, 16 résztvevős döntőjébe. Pontosabban a szociális gazdálkodást végző BioSzentandrás program, amelyet Üveges Gábor polgármester hívott életre.

Nem először hívták a mozgósító erejű 35 éves falufejlesztőt nemzetközi díjátadókra. Két éve Párizsban – Hollókó után Magyarországól másodikként, Béccsel egyszerre – érdemelte ki a program az Európai Territoria Innovációs Díjat. Pedig a kocsmá mellett csak két kis bolttal büszkélkedő Hernádszentandrás vérbeli borsodi falu, nagy munkanélküliséggel és legalább 40 százalékban roma lakossággal. Innen, a világ végéről – ahol az iskolát is bezárták –, aki tudott, már régen elmenekült. Csak a kilátástalanság, az apátia, a nyomor, a hadra nem fogható beltörődők maradtak, meg néhány lelkesíthető, tette kész ember – a fiatal, agilis polgármesteren kívül, aki szerint nem félig üres, hanem csaknem teli a pohár.

„Hernádszentandrás halmozottan hátrányos helyzetű településnek van kikiáltva, de döbbenetes, hogy ez miből is adódik” – magyarázta a minap a Greenpeace rendezvényén Üveges Gábor. A falvakra úgy tekintenek, mintha a végek lennének, a harmadik világ peremén, pedig óriási tartalékot jelentenek, mert Magyarország területének harmada ilyen ezer fő alatti kistelepülés. Éppen ezek a térségek jelenthetik a megoldást az alapanyagokkal küzdő feldolgozóipar számára. „Ha ebből az egyharmadból nem hozzák ki a maximumot, ne panaszkodjunk. Közös feladat újra megtalálni a falvakban a funkciót” – hangsúlyozza a polgármester. Éppen azokon a kistelepüléseken a legnagyobb a kontraszt a remek agráradottságok és a mostani szemlélet, reménytelenség között, amelyek – mint a hajdani kertészeti térségben élő Hernádszentandrás is – korábban az ország számos vidékének termeltek nagy mennyiségben jó minőségű alapanyagot. Most pedig már az is kérdés, hogy önmagukat el tudják-e látni, miközben az adottságok semmit sem változtak. A falu a Kassa–Miskolc tengelyen a gazdasági vérkeringéshez közel, annak zajától viszont távol van.

Az Alföld legészakibb csücskén, a Hernád hordalékán, 20 aranykoronás földeken nyújtózó Hernádszentandrás a rendszerváltás előtt még bolgárkertészetek virágoztak. „Ezekre az adottságokra építve mi is adósok voltunk a válasszal, hogy valamilyen fenntartható, a foglalkoztatást javító kezdeményezésbe kezdjünk” – idézte fel az öt évvel ezelőtti indulást megelőző tervezést Üveges Gábor. Olyan tevékenységet keresett a kistelepülés, amire nagy a kereslet, és még nem használják ki ezt a potenciált. Így akadtak a biotermékek gyorsan fejlődő piacára, és Hernádszentandrás 2010-ben zöldségtermesztő biokertészet létrehozására nyert el 28 millió forint pályázati pénzt.

LASSÚ KIBONTAKOZÁS

„Öt évet adtunk magunknak, hogy a zöldségtermesztéstől a vásárló tányérjáig vezető vertikális integrációt létrehozva komplex, főleg ökológiaitermék-kínálatot állítsunk ki” – emlékszik vissza a falu sorsát megváltoztató projekt startjára a polgármester. A termelés-feldolgozás-értékesítés egész ívét le akarták fedni, mert a haszon zöme az utolsó fázisban keletkezik. „Nem mondhattunk le arról a profitról, ami fenntarthatóvá teszi a rendszert” – hangsúlyozza Üveges Gábor. A friss és feldolgozott zöldségek mellé később a fű-

szernövények, a levendulás kézműves termékek is bekerültek a kosárba. Ezt a csomagot a kereskedelmi hálózaton keresztül igyekszik a BioSzentandrás Nonprofit Kft. célba is juttatni, ezért vált fontossá a márka építése, amelynek már látszanak az eredményei.

Pedig – főleg a startnál – kevesen hittek a program sikerében. „Ügyse lesz ebből semmi” – mondogatták sokan a polgármesternek, amikor előre tisztázta: még sokáig nem tud piaci alapon, magas bérért foglalkoztatni a program. Az építkezésre 5 évet kért, hogy a rendszer a nyereségesség útjára lépjen. A 12 év közösségfejlesztés – a csapatépítés, a tanoda, a stabil óvodai, szociális és egészségügyi alapellátás, a képzések, tréningek, a felújítások, a partneri kapcsolatok – is kellett a ma sikereihez.

Nos, négy uniós támogatási és három év közfoglalkoztatási program után – miközben továbbra is a szociális munkaadás a BioSzentandrás kertészet gerince – 2016 lesz az első esztendő, amikor két-három dolgozót már a saját megtermelt pénzből tud foglalkoztatni a biogazdaság. Hozzá kell tenni, a termelési, a kereskedelmi és a marketingvezetőt eddig is piaci alapon alkalmazták.

BŐVÍTÉSI TERVEK

A tervek szerint a következő két évben már 10-15 saját munkavállalója lesz a BioSzentandrásnak, ahol egyelőre összesen 25-30-an dolgoznak az említett támogatási programoknak köszönhetően. Persze a Hernád partján más a siker mércéje, mint Mészáros Lőrinc vagy Simicska Lajos agrárbirodalmában, hiszen alig 2,5 hektáron gazdálkodnak. A művelt területnek szétaprózódott önkormányzati tulajdon a fele, a másik része pedig hosszú távú bérlet. Igaz, az idén egy újabb hektár gyümölcsös telepítésével gyarapodott és vált komplexebbé a kertészet, a további tervek pedig nagyobb ívűek. „A következő két évben újabb földterületek bevonásával a mennyiséget is szeretnénk növelni” – árulta el Üveges Gábor. Mivel

EMBER AZ ŰRBŐL

■ Üveges Gábor 1980-ban született, politológus. Farnatikus falufejlesztő, akiben nagy a bizonyítási vágy – amely az elért eredményekkel együtt szemlátomást tovább nő – megmutatni, hogy a nehézségekből igenis lehet szebb jövőt építeni. „A közös munkában, az együttélésben hiszek” – nyilatkozta az Európai Territoria Innovációs Díj kapcsán a Hír24-nek a hernádszentandrási polgármester. Ezért is az BioSzentandrás jelmondata, hogy „mint egy nagy család”.●

a térségben sok a kihasználatlan parcella és a kétkezi munka, franchise-rendszerben a mostani 2,5 helyett két éven belül 8-10 hektárosra akarja a közösség bővíteni az immár integrált (bio)zöldség- és gyümölcsstermesztést, s ezzel többszörösére növelni a feldolgozott termékek mennyiségét is.

A bővítésről azokkal a térségbeli vállalkozókkal tárgyalnak, akik a BioSzentandrás-rendszerbe akarják integrálni a természetüket. A márka ugyanis garancia rá, hogy a termék célba ér. Cserébe a kertészetnek is jól jön, hogy egy-kettő helyett akár 10-20 tonnát szállíthatnak a vevőknek. A biogazdaság piacai – immár négy állandó vendéglátó-ipari partnerrel – ugyanis egyre jobban fejlődnek. Már nem csak a felvásárlás a cél. „Az ajtó nyitva áll arra is, hogy közös termékfejlesztéssel sokkal szorosabb együttműködést alakítsunk azzal a két-három gazdával, akivel tárgyalunk” – válaszolja a nyugati szövetkezeti modellre hajazó integráció tervét a polgármester.

Új dimenziót nyit jövőre az árbevételben és a foglalkoztatásban a szolgáltatási üzletág. A környező óvodákban, iskolákban kezdett oktatóprogramok mellett életmód-táboroztatással, a természettel, a falusi lét értékeivel és ízeivel kapcsolatos sajátos, szálláshelyfejlesztéssel ötvözött turisztikai attrakciókkal akarják színesíteni a repertoárt. A szolgáltatási bevételeknek pár éven belül el kell érniük a termékértékesítésből származó pénzek nagyságát ahhoz, hogy fenntarthatóvá váljon a működés.

NINCS KÉSZ RECEPT

A BioSzentandrás sikere nem csak azon múlt, hogy Üveges Gábor mert nagyot álmodni, és elég ügyes is volt a megvalósításhoz. Azon is, hogy észrevette a valódi lehetőségeket. Bár a hasonló helyzetű falvak számára követhető mintának tartja a programot, nem akar receptet adni. „Senki sem spórolhatja meg az energiát, hogy kiérlelje a saját elgondolását” – hűti le a lelkesedést. Valódi településmenedzserként kinek-kinek a saját pályájára kell rátalálnia. Az adottságokból kiindulva a pályázati, piaci, közfoglalkoztatási forrásokat egy mederbe beterve, profi marketinggel fel kell építeni egy olyan rendszert, ami üzleti alapon is működőképes lesz. A cél, hogy száz termék közül ne azért válasszák éppen a BioSzentandrás, mert hátrányos helyzetű térségben élők készítették, hanem azért, mert ez ízlik a legjobban.

SZIRMAI S. PÉTER

Közösségépítő program. Évtizedes munka alapozta meg a sikereket